

'Kroniek'

*Mededelingen
Oudheidkundige Kring
Voorst*

22e jaargang nr. 3 1999

Oudheidkundige Kring Voorst

(opgericht bij notariële acte van 8 maart 1978)

Dagelijks bestuur

Voorzitter:	G.J. Oolman, Oolmansweg 5, 7384 ST Wilp,	tel. (055) 323 12 44
Secretaris:	J.A. Roosenschoon, Rozendaalseweg 11, 7396 BB Terwolde,	tel. (0571) 29 17 41
Penningmeester:	M. Niemeijer, Schoolstraat 31, 7383 CC Voorst,	tel. (0575) 50 14 99
Leden:	R. Egberts, Verdijkstraat 7, 7391 SJ Twello,	tel. (0571) 27 44 49
	J. Groenberg, Hietweideweg 30, 7391 XX Twello,	tel. (0571) 27 60 37
	Mr. J.H. Hermesen, Rozenhoflaan 10, 7201 AV Zutphen,	tel. (0575) 51 52 48
	J. Lubberts, Kon. Wilhelminaweg 10, 7396 AD Terwolde,	tel. (0571) 29 17 60
	G.B.J. Reinders, Mozartstraat 143, 7391 XG Twello,	tel. (0571) 27 43 32
	J.A.M. Schutte-Geurtsen, P. Heinstraat 15, 7391 WK Twello,	tel. (0571) 27 37 01

De contributie bedraagt f 25,= per persoon. Voor gehuwden of samenwonenden op hetzelfde postadres f 30,=. Gironummer 16 64 122. Rabobank, rekeningnummer 36.28.09.267.

Kroniek

Kroniek is het mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring Voorst en verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Oudheidkundige Kring Voorst en is in beperkte aantallen à f 6,50 te koop bij het VVV-kantoor in Twello en boekhandel Oonk in Twello.

Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

Redactie-adres: H. Kleinjan, Langestraat 51, 7419 AR Deventer (De Worp), tel. (0570) 641 648.

Werkruimte Oudheidkundige Kring Voorst

Klokkenkampsweg 25
7391 EN Twello
tel. (0571) 27 70 90

Geopend op woensdag van 9.00 tot 16.00 uur en na telefonisch afspraak met de secretaris ook op dinsdag.

ISSN 1384-8682

Kroniek 1999 - 3

Kroniek

September 1999, 22e jaargang nr. 3

Inhoud

Activiteitenplanning		2
Voorwoord		3
Vrijwilligers	J. Lubberts	3
Ons foto-archief	L. Sevenster	4
Nieuwe aanwinsten	J. Lubberts	5
Oude foto's spreken	L. Sevenster	6
Gewone, aparte dingen	L. Sevenster	8
De geschiedenis van Klein Everwijn en zijn bewoners	W. van der Werf-de Wilde	10
Een grafsteen op de Lathmer	J. Groenberg	18
Nieuws van het streekarchief	A. de Rek	20
Bankenpacht in de Martinuskerk te Duistervoorde	J. Kerkhof	21
Klokkenkampsweg 25	J. Lubberts	22
De vrijheidsboom in Wilp	J. Lubberts	25
Contactdag voor familieonderzoek	H. Kleinjan	26
Reacties van lezers		26
Oproep	H. Kleinjan	27
Bie-gebouwen op de Noordiek	Tinus van het Slyck	28

**Uiterste inleverdatum kopij voor de volgende Kroniek
1 november 1999.**

Foto omslag

De bewoners van boerderij Klein Everwijn omstreeks 1912.

Van links naar rechts: Albert Jan de Wilde, Aaltjen de Wilde-Timmer, Arend de Wilde, Hermanus Dijk en Willemina Dijk-de Wilde. (Coll. familie Dijk)

Zie het artikel "De geschiedenis van Klein Everwijn en zijn bewoners"

Tenzij anders vermeld komen alle foto's in deze Kroniek uit de collectie van de O.K.V.

Kroniek 1999 - 3

1

Activiteitenplanning

Lezing "Klederdrachten" 4 november 1999

Op 4 november 1999 wordt weer een lezing georganiseerd door de O.K.V. De lezing zal plaatsvinden in het Stationskoffiehuys in Twello en begint om 20.00 uur.

De lezing gaat over klederdrachten op de Veluwe en wordt verzorgd door de folkloregroep van de Heemkundige Vereniging Nuwenspete uit Nunspeet.

De folkloregroep verzorgt een show van streekdrachten van ± 1870 tot heden uit

Nunspeet en omgeving. Er worden o.a. werkkleding, kerkkleding en verschillende stadia van 'in de rouw' en 'uit de rouw' geshowd. Tijdens de show wordt een toelichting gegeven.

Verder vindt een demonstratie plaats door een mutsenwasser die het plooiën en opmaken van de pasgewassen mutsen laat zien. Ook zal een korte lezing worden gehouden over oorzakers.

Klederdrachtengroep Nuwenspete

Voorwoord

Nu het na één van de warmste zomers van deze eeuw 's avonds weer vroeg donker wordt, is het tijd voor nieuw "leesvoer" over de geschiedenis van de gemeente Voorst en omstreken. In deze Kroniek treft u verschillende korte verhalen en mededelingen aan. Eén ervan gaat over de bankenpacht in de Martinuskerk in Duistervoorde. De heer J. Kerkhof, zoon van de kerkmeester, legt het hoe en waarom van dit gebruik uit.

Deze keer is er geen "Van de bestuurstafel". In verband met de vakantieperiode is er op dit moment niet veel te vertellen. Wel is streektaaldichter Tinus van het Slyck weer van de partij. Met zijn gedicht "Bie-gebouwen op de Noordiek" sluit hij de Kroniek af.

Het hoofdartikel

Het hoofdartikel is deze keer geschreven door mevrouw W. Van der Werf-de Wilde. Zij heeft de geschiedenis van katerstede Klein Everwijn in Terwolde onderzocht. In twee afleveringen vertelt ze daarover. In deze Kroniek komt de eigendomsgeschiedenis aan de orde en de bewoners door de jaren heen.

In de volgende Kroniek gaat ze in op de naam "Klein Everwijn" en vertelt ze aan de hand van gegevens uit notariële akten over de inventaris in 1818 en over de verkoop van "Klein Everwijn" in 1882.

Vrijwilligers

door J. Lubberts

Gezien de vele vrijwilligers die bij de Oudheidkundige Kring Voorst actief zijn leek het mij leuk het volgende stukje aan u door te geven. Ik las het in het boekje "Mijmeringen" van pastoor J. Peeters S.C.J. te Duistervoorde. Het is zeer zeker een stukje om over na te denken, zowel door de vrijwilligers als degenen die van vrijwillige diensten gebruik maken.

Vrijwilligers

Met betrekking tot vrijwilligers speelt natuurlijk ook de vraag, wat vrijwilligers typeert. Eén van de antwoorden die in mij opkwam, was: "Vrijwilligers zijn vrij gewil-

lige mensen, die in vrijheid zoveel hooi op hun vork nemen, dat ze nauwelijks nog tijd hebben om van de vrijheid te genieten." Deze wat triviale omschrijving getuigt natuurlijk duidelijk van een gedachtenkronkel, maar zo'n idee komt ook niet zomaar uit de lucht vallen.

Ze heeft wellicht toch enige grond in de werkelijkheid. In de praktijk van het vrijwilligerswerk wijzen sporen soms in die richting. De omschrijving kan dan niet juist zijn, maar de werkelijkheid kan deze gedachte in je oproepen. Je kunt hier dus uit concluderen dat er in de praktijk iets aan kan mankeren.

Ons foto-archief

door L. Sevenster

In de Kronieken 1998-3 en 1998-4 vertelde ik over het fotografische werk van mevrouw A.C. (Cato) van Heurn-Besier. Met haar platencamera maakte zij als jong meisje "van deftige huize" opnames van de gebouwen rond de villa "de Kleine Noordijk" aan de H.W. Iordensweg in Wilp, die ze zelf af-drukte.

Deze serie over mevrouw Van Heurn wil ik afsluiten met enkele foto's van boerderijtjes die vlak bij de villa gebouwd waren. Hoewel de foto's goed van kwaliteit en sfeer zijn, is het jammer dat de bijschriften zo beknopt zijn dat het dikwijls moeilijk is de juiste plek te traceren. Woorden als "het huis van Driessen", "het bruggetje over de Flierte", "de karpion" of "familie Piepenbroek-Rutgers bij begin Vossteeg" geven weinig houvast.

Cato schrijft: "Het huis van Blok, 1910". Het boerderijtje lag iets achter de boerderij Wolbospad 5, Posterenk. Omstreeks 1920 werd het afgebroken. In de deuropening staat de vrouw van Harm Blok.

Cato schrijft: "Het huis van Rika Rutgers-Piepenbroek, 1914". Omdat het dezelfde boerderij is als van de foto boven moeten we aannemen dat er nieuwe huurders zijn komen wonen.

Cato schrijft: "Flierman, de nieuwe boerderij, 1917" Deze prima foto toont de boerderij die nu nog steeds op Wolbospad 5 in Posterenk te zien is. De boerderij werd in 1917 bewoond door de familie Flierman-Vorderman. Tegenwoordig bewoont mevrouw Van Triest-Flierman de boerderij.

Nieuwe aanwinsten

door J. Lubberts

Schenkeningen

We ontvingen van de heer Ph. Kroon (Eindhoven):

- "De geschiedenis van het geslacht Steunenberg".

Van mevrouw J. Paalman (Twello):

- een kleermaker-strijkijzer voor zware stoffen.

Van de heer J. Haverkamp (Teuge):

- knipmutsen en een rouwmuts.

Van de heer J.H. Berends (Deventer):

- "50 jaar Voetbalver. Activia, 1931-1981"
- de "Activiaan", 60 jaar voetballen, 1991.

Van mevrouw H. Garretsen (Twello):

- "De geschiedenis van Langejan en zijn ezel Caliban", een plaatjesalbum van de

firma K. ten Have, Deventer.

Van de heer J. Kiers (Twello):

- een bandrecorder uit de jaren '50 met alle toebehoren.

Van de Lokale Omroep Voorst:

- "Meneer Pol, limericks uit uitzendingen".

Van de heer Knol (Twello):

- de videofilm "De laatste veilingdag van D. en O. op 31 augustus 1988".

Van de Rabobank Twello:

- "Lage landen, hoge sprongen, 1898-1998", het herdenkingsboek van 100 jaar Rabobank
- "Het coöperatieve alternatief", 100 jaar Rabo, 1998.

Van de heer G. Albers (Zutphen):

- "Op de hoogte", ingebonden maandschrift voor de huiskamer, 1906
- "De Katholieke Illustratie", sept. 1927-sept. 1928.

Van de heer T. Doornebosch (Twello):

- "De genealogie van het geslacht van Marle en hun bezittingen in 1832, de Kleine en Grote Noordijk" (ook met kleurenfoto's).

Van de heer J. Groenberg (Twello):

- "Het Verpondingskohier van Voorst in 1648", een transcriptie die ook geïndiceerd is
- "Het Verpondingskohier van Terwolde van 1862".

Van de heer Wassink (Twello):

- "Genealogie van het geslacht Nickel/Nikkels".

Van mevrouw N. de Weerd (Weesp):

- "Het dorp Voorst en Omstreken", door J. Craandijk, 1875

- "Herinnering uit de gemeente Voorst aan het bezoek van Keizer Napoleon in 1811", door J. de Graaf.

Van mevrouw T. Koller-Kedde (Twello):

- een map met gegevens en prachtige tekeningen over heraldiek, voor een groot deel afkomstig van haar vader, G.J. Kedde, de Twellose historicus (1898-1979).

Van de heer A.J. Moret (Twello):

- een set boeken over de Tweede Wereldoorlog.

Aankopen

- "Kiek Deventer, een jaar persfoto's" 1992 en 1997.
- "Beeld van een kerk", tekeningen door Jan Baggen, 1992.
- "Beeld van een wandeling", tekeningen door Jan Baggen, 1993.

Oude foto's spreken

door L. Sevenster

In het vorige nummer van de Kroniek vertelde ik u iets over de familie Jansen de Weerd, die in de Dorpsstraat in Twello gewoond heeft. Toen ging het verhaal over de jongens, hieronder een vervolg over de meisjes.

Dorpsstraat J 115, Twello

Voor de oorlog had de woning in de Dorpsstraat een bord bij de voordeur met de tekst: Gezusters De Weerd, Costumières.

Na de lagere school lieten Hendrik en Jacomina Jansen de Weerd hun dochters elk vijf

jaar leren op de Vrouwenarbeidsschool (Spinhuisplaats) in Deventer om het vak "costuumnaaien" te kunnen uitoefenen. Na voltooiing van de opleiding gingen ze thuis aan het werk. Al gauw hadden ze klanten uit alle lagen van de bevolking. Boerinnen uit de wijde omgeving lieten hun deftige kleren door de gezusters maken.

Door het leveren van vakwerk hadden ze ook goede klanten bij de "dames van stand" die de villa's en landhuizen in en rond Twello bewoonden. De dames van de "fine fleur", de notaris, de dokter, de burgemeester Van

der Feltz en die van rijke Joodse families Van der Woude en Van Spiegel bestelden hun kleding bij de Gezusters de Weerd.

Jacomina (1903-1986), Gerritje (1906-1974) en Rika (geb. 1909) Jansen de Weerd, de costumières van Twello.

Gewone, aparte dingen

door L. Sevenster

Als fotograaf van oude huizen, boerderijen, winkels of landhuizen vallen je soms landschappelijke elementen op omdat ze bijzonder of apart zijn.

Komend vanaf Deventer fietst men via de Rijksstraatweg Twello binnen langs een van de mooiste routes. Dat wisten de mensen vroeger ook en daarom bouwden ze er een groot aantal statige huizen. Na de afslag naar Terwolde liggen de villa's "de Witte Brug" en "de Flierkamp" naast elkaar.

Toen ik laatstgenoemde villa fotografeerde, viel de gracht aan de straatzijde op. Want geen enkele andere villa aan de Rijksstraatweg heeft zo'n brede waterpartij. Op het einde van de tuin buigt de gracht naar rechts af en verdwijnt als brede sloot in de verte.

De heuvel

Op de hoek van de tuin van "de Flierkamp" waar de gracht afbuigt ligt een heuveltje dat daar, gezien het vlakke landschap, niet "thuis hoort". Het is absoluut geen natuurlijke ver-

"De Flierkamp", Twello.
Een Ansichtkaart uit 1917 geeft een mooi beeld op de tuin van "de Flierkamp", gezien vanaf de heuvel. De stamrozen staan in bloei en de paden zijn keurig aangeharkt. (Foto collectie J. Groenenberg)

hoging, daarvoor is het veel te klein. Als het kunstmatig is aangelegd, vraagt men zich af: "Waarom en waarvoor?"

Bestudering van oude kaarten en foto's geven een antwoord op de vragen. In het midden van de negentiende eeuw werd op de plaats van een boerderijtje het herenhuis "de Flierkamp" gebouwd. Later werd het huis uitgebreid en er werd een dubbel koetshuis gebouwd. Tussen het huis en de straatweg liep het riviertje "de Fliert".

Toen de grachten werden gegraven door het riviertje te verbreden werd het heuveltje op de westhoek van de tuin aangelegd. Vanaf de heuvel hadden de bewoners een prachtig uitzicht op de straat, de gracht en de tuinen van de villa. Het snelverkeer raast over de Rijksstraatweg, maar een wandelaar of fietser kan nog steeds het heuveltje bewonderen als bijzonder onderdeel van de tuin van "de Flierkamp", eigendom van de familie Birnie. En dat is heel gewoon en toch apart.

Het heuveltje in 1989 toen de gracht vol water stond. (Foto L. Sevenster)

De geschiedenis van Klein Everwijn en zijn bewoners (deel 1)

door W. van der Werf-de Wilde

Mevrouw W. Van der Werf-de Wilde heeft de geschiedenis van katerstede Klein Everwijn onderzocht. In twee afleveringen vertelt ze u daarover.

In deze Kroniek komt de eigendoms-geschiedenis aan de orde en de bewoners door de jaren heen. In de volgende Kroniek gaat ze in op de naam "Klein Everwijn" en vertelt ze aan de hand van gegevens uit notariële akten over de inventaris in 1818 en over de verkoop van "Klein Everwijn" in 1882.

Inleiding

Aan de Quabbenburgerweg 31 in Terwolde, op de grens van de Spekhoek en de Hoeven, stond tot 1923 een boerderijtje met de naam Klein Everwijn.

In 1923 werd Klein Everwijn afgebroken. Door Hermanus Dijk en zijn vrouw Willemina de Wilde werd een nieuw huis gebouwd, waarbij zoveel mogelijk gebruik werd gemaakt van de oude bouwmaterialen. De naam Klein Everwijn suggereerde, dat er een verband zou bestaan met het Grote Ever-

Tekening van de katerstede Klein Everwijn, ca. 1910-1920. (Collectie familie Dijk)

wijn, een boerderij die al in de veertiende eeuw genoemd werd, maar aan de andere kant van het dorp lag, ten zuidoosten van de kerk. Welk verband bestond er tussen het Grote Everwijn en de katerstede (= klein boerderijtje) Klein Everwijn? Wat is de historie van Klein Everwijn en wie woonden er?

Eigendomshistorie

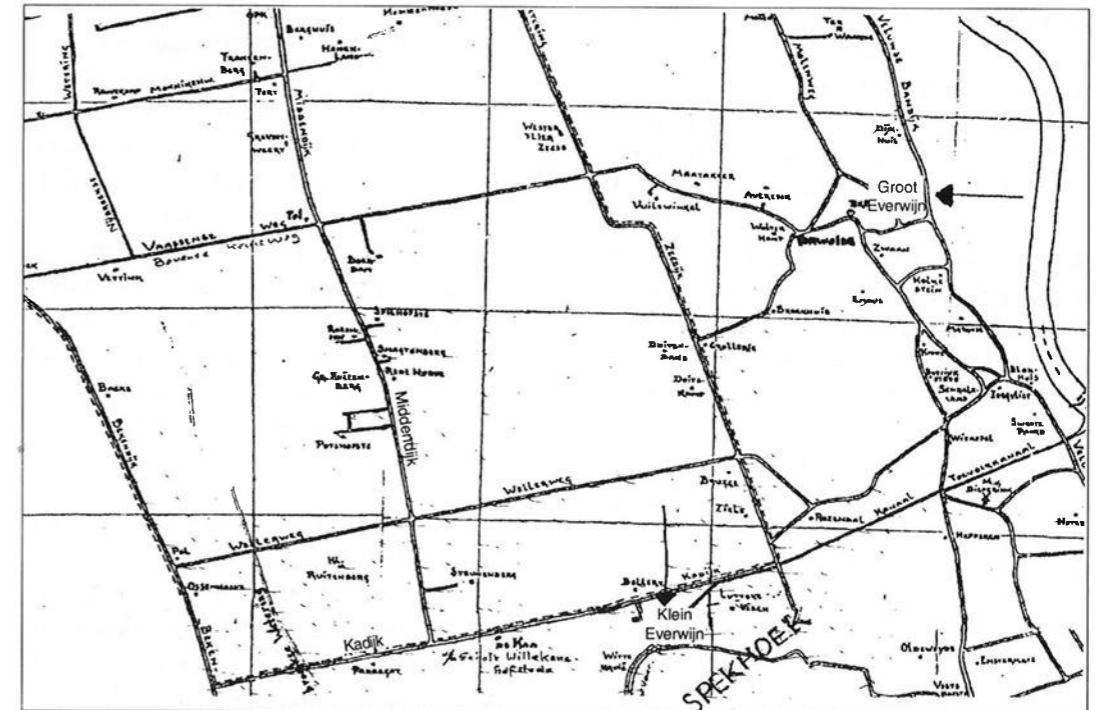
Tot 1738: kerkelijke en wereldlijke overheden

Het Grote Everwijn was in 1437 door hertog Arnold van Gelre uit geldnood verpand aan het Kapittel van Deventer en is sinds die tijd in bezit van het Kapittel gebleven. Veel van de kerkelijke goederen gingen na de Reformatie in handen over van de wereldlijke over-

heid. Het erve Everwijn werd eigendom van de stad Deventer. 8 februari 1738 beslisten de Schepenen, Raden en Gezworenen van Deventer, dat het erve Everwijn verkocht zou worden.

1738-1746: Wolter Brascamp en Jacob van Beek en echtgenotes

Op 20 december 1738 kochten Wolter Brascamp, custos te Twello, en zijn vrouw Maria van Beek, samen met Jacob van Beek en Aaltjen Henrix, 'ehelieden' uit Terwolde, het Everwijn, met huis, hof, boomgaard, hoge en lage landerijen, in totaal 40 morgen bouwen 13 morgen weiland, voor de somma van 11.200 guldens. De verkoop vond plaats op het Stads Wijnhuis te Deventer.

Ligging van Groot en Klein Everwijn in Terwolde.

1746-1750: *Jacob van Beek en Aaltjen Henrix*

Acht jaar later, op 27 juni 1746, werd het Everwijn gesplitst. Er vond een erfdeling plaats tussen Jacob van Beek en erfgenamen en Wolter Brascamp en erfgenamen. Jacob van Beek en Aaltjen Henrix kwamen in het bezit van het huis, de schuur, het bakhuis, de Hoff en Boomgaard met al het zaai- en weiland, waaronder *acht morgen in de Hoeven*.

N.B. Wolter Brascamp en Maria van Beek werden de eigenaren van vijf morgen bouw- en weiland aan de Crombeke in de Hoeven, bovendien kregen zij 300 Car. guldens, te betalen op Petri (= 22 februari) 1747. Wolter Brascamp verkocht zijn vijf morgen bouw- en weiland al op 30 maart 1747 voor 750 Car. guldens aan Egbert Harms en Harmina Engberts.

1750-?: *Willem Harms en Derk Arents*

In 1750, toen zowel Jacob van Beek als Aaltjen Hendrix waren overleden, verkochten de minderjarige kinderen van dit echtpaar door bemiddeling van hun grootvader Henric Gerrits, kerkmeester te Terwolde, hun bezittingen, waaronder het Everwijn. De bezittingen uit het Everwijn werden in elf percelen verkocht. Het elfde perceel, circa acht morgen weiland, de "Hoeve" genaamd, werd verkocht aan Willem Harms en Derk Arents, ieder voor de helft. Hierop rustte de verplichting tot onderhoud van acht roeden langs de wetering en tien roeden langs de dijk. De prijs was 935 Car. gulden.

N.B. Uit akten van het Protocolboek Voorst, kerspel Terwolde, van 19-11-1764 en 28-1-1766 blijkt, dat Willem Harms (Harms) nog steeds eigenaar was van de helft van acht

morgen weiland in de Hoeven, afkomstig uit het Everwijn.

1789(?)-1817: *Jan Gerrits en Harmina Willems*.

Willem Harms (Harms), eigenaar van de helft van acht morgen bouw- en weiland in de Hoeven, en zijn vrouw Jenneken Everts kregen o.a. een dochter Harmina. Harmina Willems trouwde op 1-3-1778 met Jan Gerrits, zoon van Gerrit Engberts van Nijbroek. In 1817 bleek dat Klein Everwijn eigendom was geweest van Harmina Willems en Jan Gerrits (notariële akte d.d. 15-11-1817, nr. 95).

In de protocollen van Terwolde werd tot nu toe geen eigendomsoverdracht gevonden van "de helft van 8 morgen bouw- en weiland in de Hoeven" of van de "katerstede de cleyne Everwijn" van Willem Harms aan zijn dochter en schoonzoon te weten Harmina Willems en Jan Gerrits. Wel werden in het Protocolboek van Voorst, kerspel Terwolde, twee schuldbekentenissen aangetroffen. Op 22-4-1789 en 18-6-1803 leenden Jan Gerrits en zijn vrouw Harmina Willems geld met als onderpand "derselven caterstede, bestaande in huis, hof, bouwland en weideland, genaamd de Hoeven, voorheen gesproten uit het erve Everwijn, groot ongeveer 4 morgen, gelegen onder de ampte Voorst, kerspel Terwolde."

1817-1841: *Hendrikus de Wilde en zijn zoon Jacob de Wilde*

In bovengenoemde notariële akte d.d. 15-11-1817, nr. 95, wordt de publieke verkoop van het erve en goed Klein Everwijn vermeld: "Ligging: oost de gemene weg (dit is de Quabbenburgerweg), zuid Aalt Maassen en

Frederik Gerrits, west H. Bussemaker, noord Willem Jansen en Gerrit Hoebrink. Dit erve en goed is herkomstig uit de boedel en nalatenschap van wijlen Jan Gerrits en Willemina (men nam het in die tijd niet zo nauw met de namen!) Willems, gewoond hebbende en overleden te Terwolde, der requiranten respectieve ouders en schoonouders". De requiranten zijn de twee nog in leven zijnde kinderen van Jan Gerrits en Harmina Willems, namelijk Willem Jansen en Grietje Jansen en hun zwager Hendrikus de Wilde, als erfgenaam van zijn overleden vrouw Jenneken Jansen en als voogd van zijn minderjarige zoon Jacob uit zijn huwelijk met Jenneken Jansen.

Het erve en goed Klein Everwijn bestond uit:

1. huis, put, en bakoven, met 304 roeden hofland.
2. een kamp bouwland, tiendbaar, groot 741 roeden.
3. twee stukjes weiland, het ene 646 roeden met 9 peppelen en het andere 760 roeden met 38 peppelen en 11 eikebomen.

De waarde was geschat op "eene somme van eenduizend zeventhonderd een en vijftig guldens." De notariële akte nr. 109 d.d. 19-12-1817 vermeldt, dat Willem Jan van Enter, vice Burgemeester, het erf en goed Klein Everwijn gekocht heeft voor "eene somme van twee duizend vier en vijftig guldens", als lasthebber van Hendrikus de Wilde.

Om de kooppenningen te kunnen betalen leent Hendrikus de Wilde fl. 1.100 à 5 % van Ernestina Lucretia, baronesse van Reede, douairière Carel Arend Jan Baron van Boecop, renteniersche wonende te Twello, met als onderpand het erve Klein Everwijn.

1841-1882: *Hendrika Veldwijk, tweede echtgenote van Hendrikus de Wilde, en haar kinderen*

Hendrikus de Wilde overleed op 12 augustus 1839 op zijn 65-jarige leeftijd en de nalatenschap moest geregeld worden. Op 28 mei 1841 verscheen Jacob de Wilde, zijn zoon uit het huwelijk met Jenneken Jansen, voor Mr. Philip Pelgrim Everts, openbaar notaris, residerende te Twello (notariële akte nr. 94). Jacob de Wilde was timmerman, wonende te Terwolde.

Hij verklaarde *verkocht*, afgestaan en in eigendom overgedragen te hebben "aan zijne halve broeders en zusters en hun moeder al zijn regt van erfrekking, hetwelk hij heeft op den boedel en nalatenschap van wijlen zijne moeder, Jenneken Jansen en van zijnen vader Hendrikus de Wilde, zonder enige uitzondering noch voorbehouding speciaal op den gereden inboedel, have en vee en wat er verder tot gereede goederen behoort en op eene katerstede Klein Everwijn genaamd, gelegen onder Terwolde, bestaande in huis, tuin, bouw en weidelanden, tezamen groot vier bunder één roede vier en zeventig ellen. Gewaardeerd op een som van twee duizend zeventien honderd vijf en tachtig gulden." De koop en verkoop geschiedde voor "eene somme van Zes Honderd gulden Nederlands Courant".

Jacob was dus heel genereus door zijn stiefmoeder Hendrika Veldwijk niet tot een publieke verkoop te dwingen en door Klein Everwijn voor fl. 600 aan haar en haar kinderen te verkopen.

Op dezelfde dag dat Hendrika de Wilde-Veldwijk Klein Everwijn kocht, werd bij notariële akte nr. 95 geregeld, dat zij de boerderij ging

verpachten aan Jacob de Wilde. Op 28 mei 1841 verschenen eveneens voor notaris Mr. Philip Pelgrims Everts: "Hendrika Veldwijk, voor haarselve en in haar hoedanigheid van moeder en wettige voogdesse over haar acht minderjarige kinderen met name: Gerrit Jan, Steven, Hendrikus, Zwaantje, Hendrika Berendina, Maria, Berend Jan en Arend." Samen met de toeziende voogd, haar zwager Jan de Wilde, timmerman, wonende te Terwolde.

Hendrika verklaarde "verpacht te hebben aan Jacob de Wilde, timmerman, van het thans door haar bewoonde erve en goed den Everwijn genaamd, gelegen bij den Kwappenberg onder Terwolde, bestaande in een huis, tuin, bouw en weidelanden te zamen groot vier bunder ééne roede en zeventig ellen".

"Van het huis de keuken, de melkkamer, de halve deel, de kelder, den geheelen zolder boven de keuken, alsmede de halve balken op de deel, aan de oostkant, voorts het halve hofland mede aan de oostkant, en den halven zaaikamp aan de noordkant, zullen de verpachtersche en pachter het weideland en hooiland in gezamentlijke gemeenschap genot en gebruik hebben, doch ieder voor een gelijk getal beesten, terwijl de boomvruchten in den hof door ieder voor de helft zullen genoten worden en hetwelk voor gezamenlijk genot en gebruik zal zijn".

De pacht werd gesloten voor zes achtereenvolgende jaren en bedroeg "een somme van zes en zeventig gulden Nederlands Courant", jaarlijks te betalen voor of op Petri van ieder jaar. Verder moest de pachter jaarlijks dertig bos dakstro aan verpachtersche leveren, voor registratie berekend op drie gulden jaarlijks.

Ook zou de pachter "het gepachte van het huis behoorlijk moeten gebruiken en zorgen dat hetzelfde ook glasdigtgehouden wordt. Hij moet bij nodige reparaties voor kost en drank van de werklieden zorgen, hij zal het land behoorlijk moeten bemesten, bepoten en bezaaen, zoals het eenen goeden pachter betaamt, hij zal geene boomen mogen houwen zonder toestemming van verpachtersche en bij vertrek geen mest mogen meenemen of deselve gedurende den pachtijd afvoeren."

1882-1923: Arend de Wilde

Hendrika de Wilde-Veldwijk overleed op 28 november 1881, op 85-jarige leeftijd. Weer werd Klein Everwijn publiekelijk geveild, op 8 februari 1882. De hofstede met bouw- en weideland werd in vier percelen verkocht. Gerrit Visser kocht in opdracht van één van de verkopende erfgenamen, Arend de Wilde, de percelen 1 en 2 van de hofstede Klein Everwijn. Voor Klein Everwijn met schuur, tuin enz. en het bouwland de "Kamp" betaalde hij f 4.150. Hendrik Jan Smeenk kocht het derde perceel voor f 2.185. En Teunis Dommerholt, kastelein, wonende te Terwolde, kocht het vierde perceel voor f 1.415.

1923-heden: familie Dijk

In juli 1923 verzocht Frederik Gerrit Haverkamp, bouwkundige te Twello, gemeente Voorst, de "Edelachtbare Heeren Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Voorst beleefd om een vergunning tot het afbreken van een bestaand woonhuis en het ter plaatse wederom herbouwen van een nieuwe woning op een terrein kadastraal bekend onder sectie G nr. 14 te Terwolde, voor rekening van den Heer H. Dijk aldaar". Het gezin van Herman Dijk woonde samen met opa Arend, die 29 december 1926 overleed, gedurende de

bouw in een oude schuur, want de stenen, afkomstig van Klein Everwijn werden zoveel mogelijk gebruikt voor de bouw van de nieuwe woning! Alleen de pomp en de oude kastanjeboom voor het huis waren nog vele jaren de stille getuigen van de katerstede Klein Everwijn. De kastanjeboom is helaas in de oorlogsjaren gesneuveld en de pomp is, waarschijnlijk met de komst van de waterleiding, verplaatst naar de zijkant van het nieuwe huis en staat daar heden ten dage nog.

Bewoners van Klein Everwijn

De personen, die hierna genoemd worden hebben vermoedelijk allemaal op Klein Everwijn gewoond.

Gezin Jan Gerrits-Harmina Willems

Jan Gerrits en Harmina Willems kregen zes kinderen, waarschijnlijk allen geboren op Klein Everwijn:

Grietjen Jansen, gedoopt 9 juni 1779 te Terwolde;

Willem Jansen, gedoopt 11 oktober 1781 te Terwolde;

Jenneken Jansen, gedoopt 7 januari 1784 te Terwolde;

Gerritjen Jansen, gedoopt 16 november 1786 te Terwolde;

Jenneken Jansen, gedoopt 2 april 1788 te Terwolde;

Gerritje Jansen, gedoopt 30 december 1790 te Terwolde.

Het in 1923 gebouwde huis. (Foto W. van der Werf-de Wilde)

Gezin Hendrikus de Wilde-Jenneken Jansen
Jenneken trouwde, 25 jaar oud, op 10 oktober 1813 met haar buurman Hendrikus de Wilde, 39 jaar, zoon van Jacob Arents de Wilde (ook Jacob Dubbe genoemd) en Swaantje Berends van de Eese. Het echtpaar ging in het ouderlijk huis van Jenneken, Klein Everwijn, wonen, getuige een notariële akte d.d. 14-3-1815.

Daarbij wordt in de publieke verkoop van het ouderlijk huis van Hendrikus de Wilde, "de Oord", de belending ten zuiden, "Hendrikus de Wilde" genoemd. "De Oord", eerder aangeduid met "Bakkers-campjes" was eigendom van Jacob Arents de Wilde en stond op de hoek van de Quabbenburgerweg en de Kadijk en ten zuiden daarvan lag Klein Everwijn. Op 29-3-1815 werd hun zoon Jacob geboren en op 20-9-1816 hun dochter Harmina, die helaas een maand later overleed. Ook Jenneken Jansen overleed datzelfde jaar en wel op 26 december, nog maar 28 jaar oud.

Gezin Hendrikus de Wilde-Hendrika Veldwijk

Op 18 december 1818 hertrouwde Hendrikus de Wilde met Hendrika Veldwijk, 22 jaar, dochter van wijlen Berend Veldwijk en Grietje Wilms. Uit dit huwelijk van werden acht kinderen geboren, allen op Klein Everwijn:

Gerrit Jan de Wilde, geboren 30 augustus 1819;

Steven de Wilde, geboren 16 maart 1822;

Hendrikus de Wilde, geboren 10 mei 1824;

Zwaantje de Wilde, geboren 15 augustus 1827;

Berendina Hendrika de Wilde, geboren 11 juli 1830;

Maria de Wilde, geboren 3 januari 1833;

Berend Jan de Wilde, geboren 14 februari 1835;

Arend de Wilde, geboren 1 april 1839.

Toen Hendrikus de Wilde op 12 augustus 1839, op bijna 65-jarige leeftijd, overleed, was zijn vrouw 42 jaar en het jongste kind pas 4 maanden oud. Uit het bevolkingsregister over de periode 1820 tot 1840 bleek dat ook Grietje Willems, de moeder van Hendrika op Klein Everwijn woonde. Het huisnummer is dan D 2. In de geboorteakte van Gerrit Jan (1819) wordt dit adres D 2 ook genoemd.

In 1880 woonden alleen de twee ongetrouwde zonen Gerrit Jan en Steven de Wilde nog samen met hun moeder Hendrika de Wilde-Veldwijk op Klein Everwijn, evenals twee kleinzonen. Dit waren Hendrikus de Wilde, geboren 24 maart 1871, zoon van Arend de Wilde en Aaltje Timmer, en Gerrit Jan de Wilde, geboren 11 februari 1873, zoon van Berend Jan de Wilde (overleden 29 december 1878) en Aaltje van Assen.

Laatstgenoemde Gerrit Jan, de grootvader van de schrijfster van dit artikel, was blijkens zijn geboorteakte ook op Klein Everwijn, D 2, geboren, hoewel zijn ouders op D 58a woonden. Huidig adres: Quabbenburgerweg 17. Bij navraag op het regionaal archief van de gemeente Voorst vertelde men dat het in die tijd heel gebruikelijk was dat een zwangere vrouw voor de noodzakelijke hulp bij de bevalling naar het huis van de ouders of schoonouders ging.

Gezin Arend de Wilde-Aaltje Timmer

De jongste zoon uit het huwelijk van Hendrikus de Wilde en Hendrika Veldwijk,

Arend, was in 1870 getrouwd met Aaltje Timmer. Uit het huwelijk werden in Terwolde acht kinderen geboren:

Hendrikus de Wilde, geboren 24 maart 1871; Jannetje de Wilde, geboren 26 juni 1872; Hendrika de Wilde, geboren 24 maart 1875; Egberdina de Wilde, geboren 20 februari 1878;

Zwaantje de Wilde, geboren 18 oktober 1880; Gerrit Jan Steven de Wilde, geboren 18 januari 1883;

Albert Jan de Wilde, geboren 2 mei 1886;

Willemina de Wilde, geboren 2 november 1887.

Omdat Arend de Wilde in 1882 eigenaar werd van Klein Everwijn zijn waarschijnlijk Gerrit

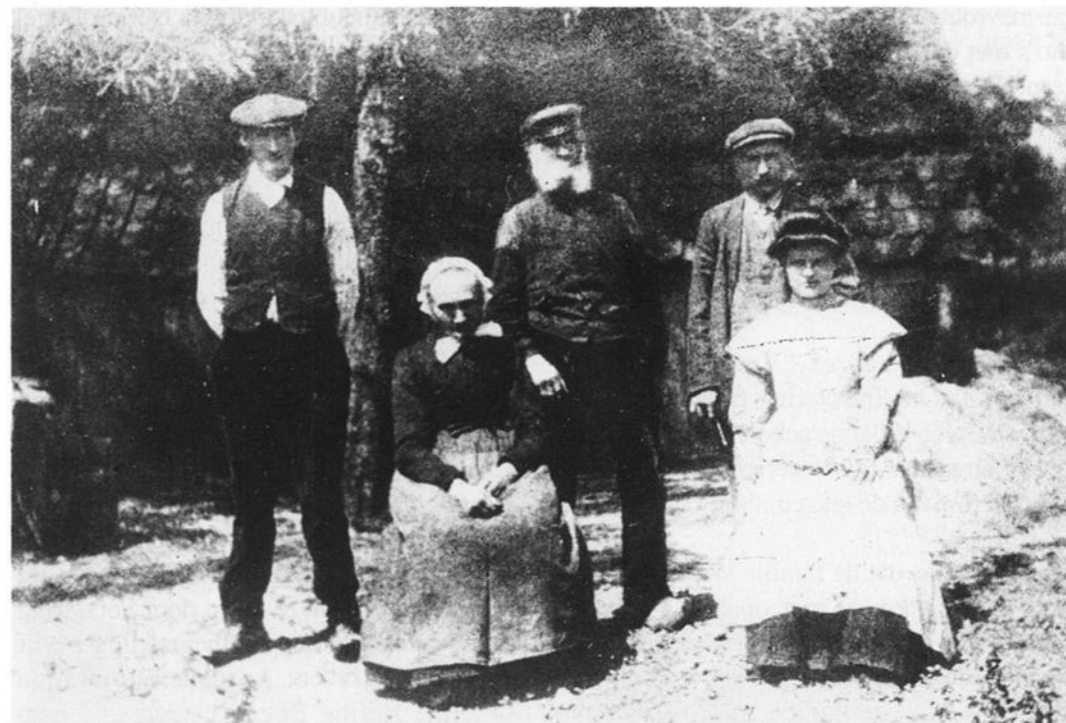
Jan Steven, Albert Jan en Willemina op Klein Everwijn geboren. De oudere kinderen zijn dan in de Trippestraat geboren, waar het gezin van Arend de Wilde en Aaltje Timmer volgens het bevolkingsregister 1860-1890 woonden op D 7. Tegenwoordig is dit Trippestraat 22.

Gezin Hermanus Dijk-Willemina de Wilde

De jongste dochter Willemina de Wilde trouwde op 1 juni 1912 met Hermanus Dijk uit Deventer, zoon van Jan Dijk en Geertjen Lammers.

Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren.

Gerrit Jan Dijk, geboren 26 februari 1913; Arend Dijk, geboren 25 januari 1915;

De bewoners van Klein Everwijn omstreeks 1912 v.l.n.r. Albert Jan de Wilde, Aaltje de Wilde-Timmer, Arend de Wilde, Hermanus Dijk en Willemina Dijk-de Wilde (Foto eigendom van de familie Dijk).

Aaltjen Dijk, geboren 12 juni 1916;
Hermanus Dijk, geboren 27 juli 1921;
Willemina Dijk, geboren 25 juni 1924.
De eerste vier kinderen werden op Klein
Everwijn geboren.

Bronnen
Regionaal archief te Twello
Mededelingen van de heer J. Lubberts
Oud rechterlijk archief Arnhem
Notarieel archief Twello
Aantekeningen van de heer J. Vredenberg
Geschiedenis van Terwolde en Nijbroek
Archief van de Oudheidkundige Kring Voorst
Artikelen in de Kroniek
Boerderijen en hofsteden in kaart gebracht
(Vel. Gesl. publ. 12)

Een grafsteen op de Lathmer

door J. Groenberg

Van mevrouw W. Ooms-Kedde kreeg ik twee foto's met daarop twee delen van een grafsteen. Haar vader de heer G.J. Kedde had deze foto's in september 1969 gemaakt bij de Lathmer, waar ze bij graafwerkzaamheden te voorschijn waren gekomen. Het betreft een grafsteen van Adriana Wilhelmina Ottolina Nering Bögel. Zij was gehuwd met Unico Wilkens en overleed op 31 december 1855.

De tekst van de grafsteen: Vrouwe/Adriana Wilhelmina Ottolina/Nering Bögel/echtgenote van Unico Wilkens/geboren te Zutphen/den 21 augustus 1798/overleden te Voorst ..... (De rest van de tekst ontbreekt).

Het vreemde is dat de familie Wilkens-Nering Bögel helemaal niet op de Lathmer woonde. Uit het Bevolkingsregister blijkt namelijk, dat zij op huize de Nieuwenhof in Voorst woonde. De familie was afkomstig uit Amsterdam en vestigde zich op 15 april 1852 in Voorst.

Adriana Wilhelmina Ottolina Nering Bögel was te Zutphen geboren op 21 augustus 1798. Haar man Unico Wilkens, een koopman, was op 15 maart 1797 in Suriname geboren en overleed te Voorst op 20 mei 1865.

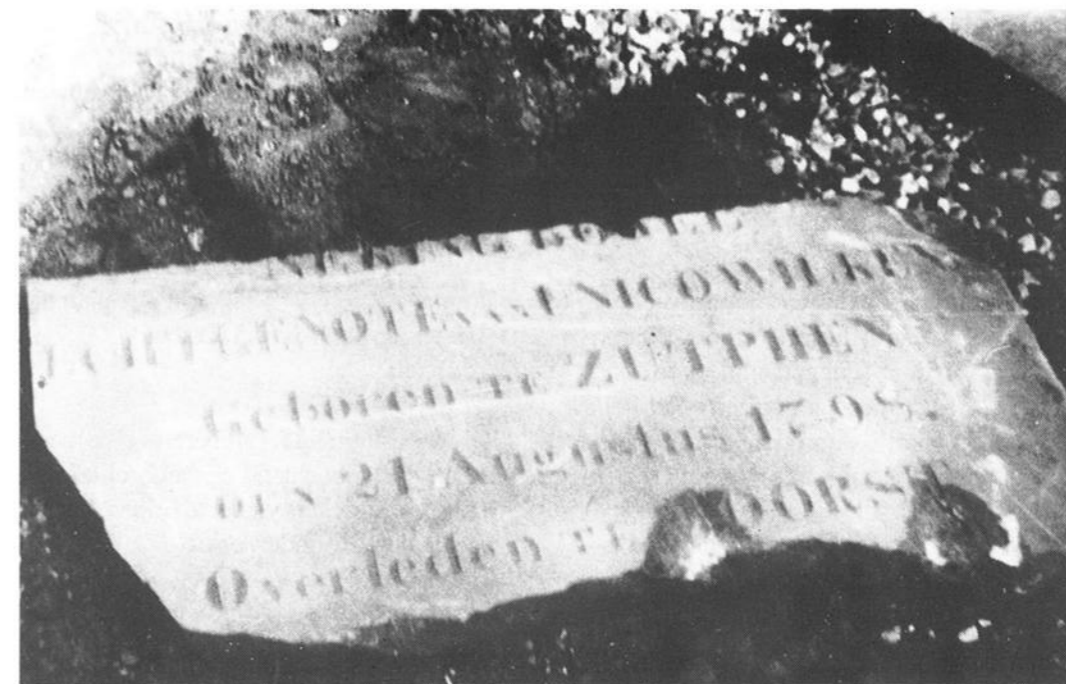
De aanvankelijke gedachte dat mevrouw Nering Bögel op de Lathmer was begraven bleek onjuist. Naspeuringen in de begraafboeken van de algemene begraafplaats van Voorst te Gietelo maakten duidelijk dat ze daar was begraven in een familiegraf. Dit graf was gezamenlijk eigendom van ene Jac. Crommelin uit Amsterdam en Willekens (waarschijnlijk een verkeerde spelling van Wilkens). Het graf en de dubbele grafsteen zijn nog aanwezig op de begraafplaats. De teksten zijn slecht te lezen door verwerking van de steen. In het familiegraf liggen vijf mensen begraven: Adriana Wilhelmina Ottolina Nering Bögel, haar man Unico Wilkens, Agneta Gabriella Wilkens (overleden 29 sept. 1868 te Voorst, 5 maanden oud),

Agnes Gabriella Wilkens (overleden 16 aug. 1864 te Voorst (42 jaar oud) en Unico Aubin Wilkens (overleden 26 maart 1874 te Amsterdam, oud 53 jaar). De grafsteen van mevrouw Nering Bögel zal na het overlijden van haar man zijn vervangen door een nieuwe steen waar ze beide op stonden. De vraag of de oorspronkelijke grafsteen bij toeval of bewust op de Lathmer terecht is gekomen is daarmee nog niet beantwoord.

Het meest waarschijnlijk is dat dit bewust is gedaan vanwege de familierelatie van Jac. Crommelin met de toenmalige eigenaar van de Lathmer Gulian Cornelis Crommelin. Deze had het landgoed in 1849 gekocht. Het is mij niet bekend of er nog meerdere grafstenen bij de Lathmer zijn geweest. Bij navraag was men op de Lathmer niet bekend met nog aanwezige grafstenen. Vroeger was

het niet ongebruikelijk dat met name meer welgestelden hun familieleden op hun landgoed begroeven.

Nadat het vanaf 1 januari 1829 verboden werd om in de kerken te begraven - met uitzondering van hen die een grafkelder bezaten - werd vaak gebruik gemaakt van een privé-begraafplaats. Met de Wet op de Lijkbezorging in 1869 werd het bijzetten in kerkelijke grafkelders ook officieel verboden. De aanleg van privé-begraafplaatsen was geregeld in artikel 15 van die wet. In 1987 heeft een echtpaar in Coevorden, via een beroep op dat artikel, op eigen grond nog een privé-begraafplaatsje aangelegd. Mogelijk dat er in de gemeente Voorst nog meer grafstenen liggen op privé-terrein. De "Begraafplaatsencommissie van de O.K.V. houdt zich aanbevolen voor informatie.

Nieuws van het streekarchief

door A. de Rek

Het Streekarchief Oost-Veluwe is al enkele jaren de plek waar niet alleen inwoners van de gemeente Voorst en Brummen maar ook van ver daarbuiten de geschiedenis van deze streek proberen te achterhalen. Mensen uit het hele land komen naar het gemeentehuis in Twello, waar het streekarchief gevestigd is, om een (stam)boom op te zetten over hun eigen familie. Of over andere interessante gebeurtenissen uit het verleden die zich in deze streek afspeelden. Ook zijn er mensen die dit onderzoek per post doen, tot uit Spanje en Australië toe.

Het archief beschikt over vele meters aan documenten uit vroegere tijden. Die zijn opgeslagen in een brandvrije ruimte waarbinnen bovendien de temperatuur en de luchtvochtigheid constant worden bewaakt. Alleen op deze manier wordt voorkomen dat deze oude documenten vergelen, verbranden of op een andere manier slijten en onleesbaar of onbruikbaar worden.

Sommige documenten gaan door zoveel vingers, dat ze alleen al daardoor slijten. Daarom zijn veel van deze veel geraadpleegde documenten op microfiche gezet. Een microfiche is een soort kaartje waarop tot bijna 100 documenten verkleind zijn verzameld op microfilmplaatjes. De fotootjes zijn via speciale leesapparaten uit te vergroten en daardoor goed leesbaar. Opslag van documenten op microfiche spaart veel ruimte en voorkomt te snelle slijtage.

Het Streekarchief Oost-Veluwe beschikte al over drie leesapparaten voor microfiches, waarvan er ook één geschikt was voor het maken van kopieën. Sinds kort is daar een tweede lees-kopieerapparaat bijgekomen. Bezoekers die van bijv. een oude geboorte- of huwelijksakte een kopie willen maken hoeven dus niet meer te wachten.

Om het zoeken in de enorme berg aan gegevens te vergemakkelijken is sinds enkele maanden begonnen met het opslaan van gegevens in de computer. Hoewel dit werk nog lang niet klaar is, is nu al wel te merken dat het zoeken makkelijker gaat. Inmiddels zijn zo'n 1500 gegevens ingevoerd. Er zullen nog vele duizenden volgen.

Het Streekarchief, gehuisvest in het gemeentehuis van Voorst, H.W. Iordensweg 17 in Twello, is op werkdagen geopend van 9.00 tot 16.00 uur. Omdat de studiezaal (nog) wat klein is, is het aan te raden van tevoren even te bellen of er plaats genoeg is. Het telefoonnummer is (0571) 279 258. Het Streekarchief is per post te bereiken via Postbus 9000, 7390 HA Twello.

O.K.V.-bestuurslid J. Lubberts is elke maandag en dinsdagochtend op het archief aanwezig om bezoekers verder te helpen met hun geschiedkundig onderzoek.

Misschien zien we u ook een keer? Graag tot ziens.

Bankenpacht in de Martinuskerk te Duistervoorde

door J. Kerkhof

Bij het zien van deze foto, een verzameling van geëmailleerde bordjes, die werden gemonteerd op de plaatsen die niet verpacht waren in de kerk, kwamen bij J. Kerkhof de volgende herinneringen boven.

In het begin van deze eeuw tot in de vijftiger jaren werden de zitplaatsen in de Martinuskerk verpacht. Het was toen niet vanzelfsprekend, dat je maar ergens kon gaan zitten. De plaatsen waren vaak door families gepacht. Als je ergens ging zitten, dan liep je de kans te moeten verkassen. De inkomsten van de parochie kwamen voor het grootste deel uit de bankenpacht. Een bijdrage per jaar of per halfjaar zoals nu was onbekend.

Het verpachten van de plaatsen gebeurde eenmaal in de vier jaar. Meestal in het najaar. Dat was de meest gunstige tijd: de oogst was verkocht, het land en de tuin hadden veel opgebracht en er was geld beschikbaar. Veel parochianen waren bij machte dieper in de buidel te tasten.

Het verpachten van de banken was een gebeurtenis die veel belangstelling trok. Soms waren er wel meer dan tweehonderd belangstellenden, afhankelijk van de plaatsen die aan bod kwamen. Op een zondag werd "Ons Heer" uit het tabernakel gehaald. Na de Hoogmis om ongeveer half twaalf was de kerk dan niet meer het gebouw voor de ere-

dienst, maar voor een samenkomst van parochianen voor de veiling. Cibories en kellen waren veilig opgeborgen in de kluis in de sacristie.

Dan kon de verpachting beginnen. Hein Rot-hengatter, timmerman van beroep, was de veilingmeester. Hij stond dan met zijn veilinghamer op de preekstoel en leidde vandaar de veiling. De plaatsen werden door de aanwezigen ingezet en bij opbod gepacht. Leden van het kerkbestuur vulden de plaatsenbriefjes in. Bij de penningmeester kon betaald worden. Dit alles duurde soms tot ver in de namiddag.

Meestal pachtten de parochianen dezelfde plaatsen opnieuw en waren er geen conflicten. Wanneer nieuwkomers of mensen die in betere doen waren gekomen (andere) plaatsen wilden pachten, dan waren de poppen aan het dansen. Het publiek verkneukelde zich dan en de kerkbestuursleden waren in

hun nopjes. Soms was het opjagen van de pachtprijs een gevolg van het uitvechten van een vete tussen families en kon het bieden minutenlang doorgaan, een boeiend schouwspel. De prijs voor een plaats kon dan wel oplopen tot vijftig gulden per jaar, voor die tijd een heel fors bedrag. De parochie voer er wel bij.

De plaatsen die niet werden verpacht werden voorzien van de geëmailleerde bordjes. Koster Dorus Revenberg kwam na de preek het geld ophalen bij degenen die op deze plaatsen zaten. Achter in de kerk waren de zogenaamde "armenbanken", waar je vrij kon plaats nemen. Nu zou het discriminerend zijn, toen was het vanzelfsprekend.

De verpachting was een sociaal gebeuren in de parochie, een ontmoeting in een dan niet religieuze sfeer in de eigen parochiekerk.

Klokkenkampsweg 25

J.Lubberts

Klokkenkampsweg 25 in Twello is het adres van de werkruimte van de Oudheidkundige Kring Voorst. Regelmatig schenkt bestuurslid Jan Lubberts in de Kroniek aandacht aan de werkzaamheden die daar plaats vinden.

In deze aflevering vertelt hij u over één van de belangrijkste activiteiten van de O.K.V.: het verzamelen, beheren en uiteraard - op verschillende manieren - gebruiken van foto's.

De aanzet tot de fotoverzameling heeft de heer Sevenster in het verleden gegeven. Ondertussen bestaat de collectie uit circa 15.000 foto's betreffende de gemeente Voorst.

Hoe komen we aan deze foto's?

In de eerste plaats door mensen persoonlijk te benaderen en te vragen: "Heeft u nog kiekjes in een oude schoendoos liggen?" Maar ook via contacten met archiefbezoekers, lezingen, klompenweek, bezoekers aan de Klokkenkampsweg enzovoort. Gezegd moet

De eerste van de O.K.V.-collectie is deze foto van het kasteel "De Nijenbeek", die L. Sevenster op 26 augustus 1963 gemaakt heeft.

worden dat we in dit opzicht veel medewerking krijgen van mensen uit de gemeente Voorst maar ook van oud-inwoners of anderszins. De O.K.V. leent de foto's zo ongeveer veertien dagen van de mensen en in die tijd worden ze overgefotografeerd. De eigenaar blijft dus in het bezit van zijn foto's. Er worden zwart-wit foto's van gemaakt van het formaat 13 x 18 cm. Wanneer wij in het bezit komen van een kleurenfoto of negatief, bewaren wij ook kleurenfoto's.

Hoe worden ze opgeborgen?

De foto's worden met fotohoekjes op stevig karton bevestigd en in vierringsbanden opgeborgen. Naast de foto komt een lijst met standaardgegevens zoals: jaar van de foto,

datum van overfotograferen, van wie afkomstig enzovoort. Tevens wordt er bij vermeld of de foto gepubliceerd mag worden of niet. Wij krijgen soms foto's met de restrictie dat de foto pas over zoveel jaar aan derden getoond mag worden of dat er bepaalde rechten op foto's zitten. Uiteindelijk wordt de foto voorzien van een codenummer en een trefwoord. Dit laatste houdt verband met het invoeren in de computer.

De foto's worden opgeborgen in drie rubrieken:

- a. Op adres, straat en huisnummer.
- b. Oorlog in drie delen: Alles voor 1940, 1940-'45 en na 1945.
- c. Verenigingen, per dorp in alfabetische volgorde.

Wij zijn druk bezig om alle foto's met bijbehorende gegevens in de computer op te slaan zodat het opzoeken zeer vereenvoudigd wordt. Het zijn namelijk twee geheel verschillende onderwerpen, het opbergen en het opzoeken.

Wat wordt er met de fotocollectie gedaan?

Heel veel. Niet alleen veel mensen die aan genealogie doen, maar ook mensen die geen foto hebben van het ouderlijke huis of familie die om een afdruk vragen, of foto's van een onderwerp waar zij bij betrokken zijn of zijn geweest. Optochten, festiviteiten enzovoort. Mensen die een huis gekocht hebben en in oude staat willen restaureren. Ook scholen die een boek uitgeven over zoveel jaar bestaan, maar ook verenigingen, bedrijven, of anderen die publiceren en dit met foto's willen toelichten.

Denk eens aan onze rubriek in het Voorster Nieuws, maar ook aan onze Kroniek. Voorts worden de foto's gebruikt voor tentoonstellingen, dialezingen etcetera.

Niet alleen in kleine kring, maar ook landelijke onderzoekers of instellingen doen vaak een beroep op ons. De vraag is dan of wij foto's hebben over klederdrachten, oude

volksgebruiken, landbouw of veeteelt of oude beroepen, te veel om op te noemen. We mogen gerust stellen dat onze fotocollectie langzamerhand grote bekendheid krijgt.

U begrijpt dat de verzorging van deze collectie veel werk met zich meebrengt. Wanneer iemand ons hierbij wil helpen is hij of zij van harte welkom.

De 15.000-ste foto uit de O.K.V.-collectie is een opname van een Canadese oorlogs-fotograaf die hij in april 1945 gemaakt heeft, "ergens in de gemeente Voorst".

De vrijheidsboom in Wilp

door J. Lubberts

Dat de burgers van Wilp niet altijd even braaf zijn geweest blijkt uit de volgende publicatie die hier letterlijk wordt weergegeven. We schrijven dan het jaar 1795. Tijdens de omwenteling in Frankrijk, maar ook in Nederland werd in veel dorpen en steden op een

publieke plaats een vrijheidsboom geplant. Een meiboom of een paal met een rode muts in top, eventueel met meerdere versierselen, werd geplant als symbool van de vrijheid tijdens de Franse overheersing.

Publicatie.

Het Hoff van Justitie in Gelderland aan hunne meede burgers heil en broederschap doet te weeten. Alzoo in de nacht van den 24 op den 25 Maart jongstleeden de tot Wilp geplante vrijheidsboom, nae dat dezelve eenige dagen te vooren door zommige kwaadwillige persoonen was beschaadigd, is omver gehouwen en 't Lint, muts en Vaandel van dezelve meedegenoomen, zonder dat niettegenstaande gedaane recherches, de dader of daders van dit feit tot nog toe hebben kunnen worden ontdekt en er egter de Justitie ten hoogsten aangelegen ligt, dat zodaane daaden, welke door geene andere persoonen hebben kunnen worden gepleegd, als welke de zoo gezegende ommekeer van zaaken een vijandig hart toedraagende, en daar door toonen onwaardig te zijn de voorrechten van een waarlijk vrij volk te genieten, ten strengsten worden gestraft. Zoo is 't, dat 't voorschreven hoff bij deezen belooft eenen premie van vijftig zilveren Ducatons, te ontvangen uyt handen van de griffier van den Hove aan die geene, welke de dader of daders van dat schandelijk delict zal weeten aan te wijzen, zoodanig, dat hij in handen der justitie komt te geraaken, en van 't feyt behoorlijk worde overtuigd, met belofte zelfs van impunitieit (straffeloosheid) inval deeze aanbrenging door een van de meedeplichtige mogt koomen te geschieden, zullende daer en boven des aanbengers naam, des begeerende, worden gesecreteerd (geheim gehouden).

Dies ten oorconde, is des Hoves gewoone Zegel op 't Spaticum dezes gedrukt en door de griffier ondertekend geworden. Actum in den daede van Gelderland te Arnhem den 2e April 1795 't eerste jaar der Bataafsche Vrijheid.

Tot zover deze publicatie. Wanneer men de ducaton of dukaat gelijk stelt aan een rijksdaalder en een weekloon van een arbeider in die tijd hooguit vijf gulden was, dan blijkt

dat men een buitengewoon hoge beloning in het vooruitzicht stelde. Het is niet bekend of iemand voor dit feit bestraft is.

Contactdag voor familieonderzoek

door H. Kleinjan

Regelmatig ontvangt de redactie aankondigingen van contactdagen voor genealogie (familieonderzoek), boerderij- en streekgeschiedenis.

De Vereniging Veluwe Geslachten viert volgend jaar haar 25-jarig bestaan en houdt ter gelegenheid daarvan op zaterdag 1 april 2000 in de Veluwehal in Barneveld een grote genealogische markt, waarbij ook familiewapens aan de orde komen.

Reacties van lezers

Op twee artikelen in vorige Kronieken ontvingen we van lezers een reactie.

1. Boerderijnaam "Het Hoge Woud"

In Kroniek 1998-4 beschreef de heer T. Doornebosch de geschiedenis van het geslacht Doornebosch. Een van zijn voorvaders woonde in de achttiende eeuw op "het Hoge Woud" te Nijbroek. Bij het artikel stond een foto afgedrukt van een boerderijtje met als bijschrift: "De boerderij "Het Hoge Woud", Middendijk 87 in Nijbroek in 1920". De foto was afkomstig uit de collectie van mevrouw W. van der Werf-de Wilde, die ons erop wees, dat het bijschrift niet juist is:

Het boerderijtje op de foto heeft gestaan op het Hoge Wold. Bij de tekst staat echter, dat de naam van het boerderijtje "Het Hoge Woud" is. Op het Hoge Wold, een buurtschap

in Nijbroek, hebben vroeger meerdere boerderijen gestaan, waarvan dit er een was. Ik ben nog bezig een en ander uit te zoeken, maar ik ga er vooralsnog niet van uit, dat de naam van het boerderijtje "Het Hoge Wold" is.

2. Foto openbare school Twello

In de Kroniek over het thema onderwijs (Kroniek 1999-1) stond bij het artikel "Uit de school geklapt" van A. de Rek een foto van de openbare school in Twello. Het bijschrift luidde: "De voormalige openbare school aan de Dorpsstraat in Twello in 1910. In 1923/24 verhuisde de school naar een nieuw pand aan het marktplein en werd het gebouw aan de Dorpsstraat in gebruik genomen als Landbouwschool. In 1969 maakte het schoolgebouw ruimte voor de Rabo-bank."

Van de heer J.L. Mengerink ontvingen we hierop de volgende aanvulling:

Na het vertrek van de openbare school naar het marktplein bood het gebouw aan de Dorpsstraat niet alleen onderdak aan de Landbouwschool, maar waren er diverse andere activiteiten.

Ten eerste zat ik op de kleuterschool in het rechter achtergedeelte van de school. De jufvrouw die wij hadden heette Stempfer en ze is later naar Amsterdam vertrokken. Zij had rare gewoontes voor stoute kinderen. Er wa-

ren achter in de zaal schuifdeurtjes die naar de landbouwschool leidden, een soort leslokaal waar allemaal skeletten stonden en het pikdonker was. Allemaal schreeuwen van de angst natuurlijk.

Op zondag werd er in het linkergedeelte Zondagsschool gehouden van de Vrijzinnige Gemeente. Mevrouw Zwiers, die naast de school woonde, was er ook vaak. Zij was de echtgenote van meester Zwiers van de landbouwschool. Ook werd er een keer per week gerepeteerd door Muziekvereniging Excelsior.

Oproep

door H. Kleinjan

Dialect-sprekers

Het P.J. Meertens-Instituut in Amsterdam houdt zich bezig met onderzoek en documentatie van de Nederlandse taal en cultuur. Bij het onderzoek op het gebied van dialectologie, volkskunde en naamkunde wordt gebruik gemaakt van gegevens die zo'n 900 informanten uit alle delen van het land toezenden. Nu zoekt het instituut nieuwe personen die een vragenlijst over het gebruik van dialect willen invullen. In de vragenlijst wordt gevraagd naar dialectwoorden of uitdrukkingen, de vertaling van een Nederlandse zin in het dialect etc.

Het gaat hier om het dialect zoals dat op dit moment gesproken wordt in de plaats waarvoor de lijst wordt ingevuld. Hierbij wordt niet speciaal aan ouderen gedacht. Het instituut zou ook graag jonge dialectsprekers als informant hebben, omdat het juist

onderzoek doet naar de veranderingen binnen de dialecten. Voor de werving van informanten heeft het P.J. Meertens-Instituut oudheidkundige verenigingen benaderd, omdat ervan uitgegaan wordt, dat de leden van deze verenigingen geïnteresseerd zijn in de geschiedenis en cultuur van hun streek en ook in het gebruik van dialect.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de secretaris van onze O.K.V., die een vragenlijst toegezonden heeft gekregen, of rechtstreeks met het P.J. Meertens-Instituut: t.a.v. mevrouw A. Wams, Antwoordnummer 10778, 1000 RA Amsterdam, telefoon (020) 623 46 98, telefax (020) 624 06 39. Informanten ontvangen jaarlijks het blad "Respons", waarin verslag wordt gedaan van de onderzoeken en documentatieprojecten die door de vragenlijsten werden ondersteund.

Bie-gebouwen op de Noordiek

door Tinus van het Slyck

*Het tuinmanshuus was d'r inens weer;
oranje waren noe de wanden
van 't kleinste van de Noordiekpanden.
Ik keke d'r van 't joar een keer:*

*Het pannendak liekt oaverdreven;
de slingerende dakliestrannen
draagt knusse huusliikheid op handen;
drie dèledeuren bint 'ebleven.*

*Tussen de opgeschoaten struken
steet stevig doar de moestuinmure;
ie zoll'n d'r deurhèn willen gluren;
beschutte zunneshien gebruiken.*

*Veur planten rankgevormde dakrand
mo'j noar het hoge koetshuus turen.
Ze mot maar gauw de mets'laar sturen
veur kamers achter lange latwand.*

